

บทความวิจัย

ความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท

จังหวัดอำนาจเจริญ

คุณัญญา สอดสี^{1*}, ณัฐนิชา พรทิพย์², ปานธีร์สุดา ตีมา³, ศิริพร ศิริกัญญาภรณ์⁴, กรกวรรณ ดารุณีกร⁵ และ มงคลฤทธิ์ มณีเลิศ⁶

(วันรับบทความ 1 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 31 สิงหาคม 2568; วันตอบรับบทความ 2 กันยายน 2568)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวางในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท จังหวัดอำนาจเจริญ คำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรประมาณค่าเฉลี่ยประชากร 2 กลุ่ม ที่อิสระต่อกัน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 240 คน (120 คนต่อกลุ่ม) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมานด้วย Independent-samples t-test และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติทดสอบพหุคูณ (Multiple logistic regression)

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองมีความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนในเขตชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value<0.05) ในขณะที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบท มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนในเขตเมือง (p -value=0.003) เมื่อควบคุมผลกระทบของปัจจัยทั้งหมด พบว่า การดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า (95%CI=1.375 to 6.543, p -value=0.006) อีกทั้งผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงมีโอกาสเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ สูงกว่าผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่ำเป็น 7.26 เท่า (95%CI=2.26 to 23.33, p -value<0.001) ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้และลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดอำนาจเจริญต่อไป

คำสำคัญ: ความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

^{1,2,3} นักศึกษาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ

^{4,5} อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ

⁶ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลชานุมาน

* ผู้รับผิดชอบหลักบทความ Email : khunanya.sod@student.mahidol.edu

Research Article

Sexuality education literacy, Life skill, and Sexual risk behavior in relation to sexual activity among junior high school students in urban and rural areas, Amnat Charoen province

Khunanya Sodsee^{1*}, Natnicha Pornthip², Panthisuda Deema³, Siriporn Sirikanyaporn⁴,
kornkawat Darunikorn⁵ and Mongkolrit Maneelert⁶

(Received: May 1 2025; Revised: August 31 2025; Accepted: September 2 2025)

Abstract

This cross-sectional study aimed to compare sexual knowledge, life skills, and sexual risk behaviors related to sexual activity among lower secondary students in urban and rural areas of Amnat Charoen Province. A sample of 240 students (120 per group) was selected using multi-stage random sampling. Data were collected via a reliable questionnaire ($\alpha = 0.79$) and analyzed using descriptive statistics, Independent-samples t-test, and Multiple Logistic Regression.

The results showed that urban students had significantly higher sexual knowledge and life skills than rural students (p -value <0.05), while rural students exhibited higher sexual risk behaviors (p -value=0.003). Alcohol consumption was associated with a 3-fold increase in sexual risk behaviors (95%CI=1.375 to 6.543, p -value=0.006). Additionally, students with high sexual risk behaviors were 7.26 times more likely to engage in sexual activity than those with low sexual risk behaviors (95%CI=2.26 to 23.33, p -value <0.001). These findings highlighted the need for improving Sexuality Education Literacy and Life Skills to reduce sexual risk behaviors among secondary school students in Amnat Charoen Province.

Keywords: Sexuality Education Literacy, Life skills, Sexual risk behaviors

^{1,2,3} Bachelor Of Public Health Student, Mahidol University Amnat Charoen Campus

^{4,5} Lecturer Of Public Health programs, Mahidol University Amnat Charoen Campus (Ph.D)

⁶ Public Health expert, Chanuman Hospital

* Corresponding author Email: khunanya.sod@student.mahidol.edu

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 10-14 ปี ในประเทศไทยถือเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับความสนใจจากทั้งสังคมและภาครัฐ เนื่องจากในช่วงวัยนี้เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างมาก โดยเป็นวัยที่ร่างกายเจริญเติบโตและฮอร์โมนเพศมีการเปลี่ยนแปลงพร้อมที่จะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์จึงเริ่มให้ความสนใจกับเพศตรงข้าม เริ่มอยากรู้อยากลองสิ่งต่าง ๆ ต้องการความเป็นอิสระ ปรึกษากลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว⁽¹⁾ ซึ่งอาจนำไปสู่ขั้นอยากทดลองและมีการแสดงออกทางเพศโดยไม่มีความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากโรคเหล่านี้ส่งผลกระทบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคม⁽²⁾ จากการสำรวจของกองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข ในการเฝ้าระวังพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของเด็กและเยาวชน ประจำปี 2567 พบว่า เด็กและเยาวชน มีประสบการณ์เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเฉลี่ยอายุ 16.5 ปี และอายุน้อยสุดที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ อายุ 12 ปี ซึ่งมีแนวโน้มอายุเฉลี่ยการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกน้อยกว่าในอดีต⁽³⁾

เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นผลให้มีความแตกต่างด้านพฤติกรรมทางเพศระหว่างพื้นที่ตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม โดยวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองจะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งยั่วยุทางเพศมากกว่าชนบท เนื่องจากมีความหลากหลายและการเข้าถึงที่ง่ายกว่าชนบท เช่น มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สื่อทางอินเทอร์เน็ต มีการติดต่อสื่อสารได้สะดวกและรวดเร็ว ค่านิยมในการคบเพื่อน การแสดงออกอย่างเปิดเผย จึงเป็นเหตุให้กลุ่มนักเรียนในพื้นที่เข้าถึงสิ่งยั่วยุทางเพศได้ง่ายกว่าในพื้นที่อื่น⁽⁴⁾ ในขณะที่เขตชนบทอาจมีสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความสนิทสนมและความไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ง่าย ส่งผลให้มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เช่น การไม่สวมใส่ถุงยางอนามัยขณะการมีเพศสัมพันธ์ ทั้งนี้ การมีสถานที่พบปะสังสรรค์ในชุมชนเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เช่น การดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด ซึ่งอาจไปกระตุ้นให้มีความต้องการทางเพศเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม ชุมชนที่มีการสนับสนุนและดูแลจากผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ หรือผู้ปกครองมีความใกล้ชิดกับวัยรุ่น มีการส่งเสริมความรู้ทางเพศและทักษะชีวิต การทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน จะสามารถช่วยให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม⁽⁵⁾

การให้ความสำคัญกับเพศศึกษาและรูปแบบการสอนในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น การขาดความพร้อมในการให้ความรู้และรูปแบบการสอนที่ไม่เหมาะสม ทำให้เด็กขาดทักษะในการจัดการเรื่องเพศ เนื่องจากขาดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ และตั้งคำถามอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมและการเข้าถึงทรัพยากรในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละโรงเรียนยังมีส่วนต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยจากการศึกษาของสาวิตรี ตุ่มมี พบว่า นักเรียนในเขตเทศบาลมีความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์มากกว่านักเรียนในพื้นที่นอกเขตเทศบาล⁽⁶⁾

จากสถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพและระดับพฤติกรรมสุขภาพในกลุ่มวัยเด็กของเขตสุขภาพที่ 10 พบว่า ระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 60.75 และรองลงมาคือ ระดับไม่ดี ร้อยละ 16.5 ส่วนพฤติกรรมสุขภาพ พบว่า มีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ใน ระดับพอใช้ ร้อยละ 27.0⁽⁷⁾ จังหวัดอำนาจเจริญ พบประชากรมีความรอบรู้ด้านสุขภาพที่ไม่เพียงพอร้อยละ 7.87⁽⁸⁾ มีอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี จำนวน 111 คน และเป็นครรภ์ที่ 2 ขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.01 ซึ่งการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์นี้ เป็นผลมาจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เช่น การไม่สวมถุงยางอนามัย และการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์⁽⁹⁾

งานวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษาความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิตและพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากวัยนี้ถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะก้าวเข้าสู่วัยรุ่น โดยเปรียบเทียบระหว่าง

นักเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท จังหวัดอำนาจเจริญ ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ การส่งเสริมความรู้ด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต รวมไปถึงแผนการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป

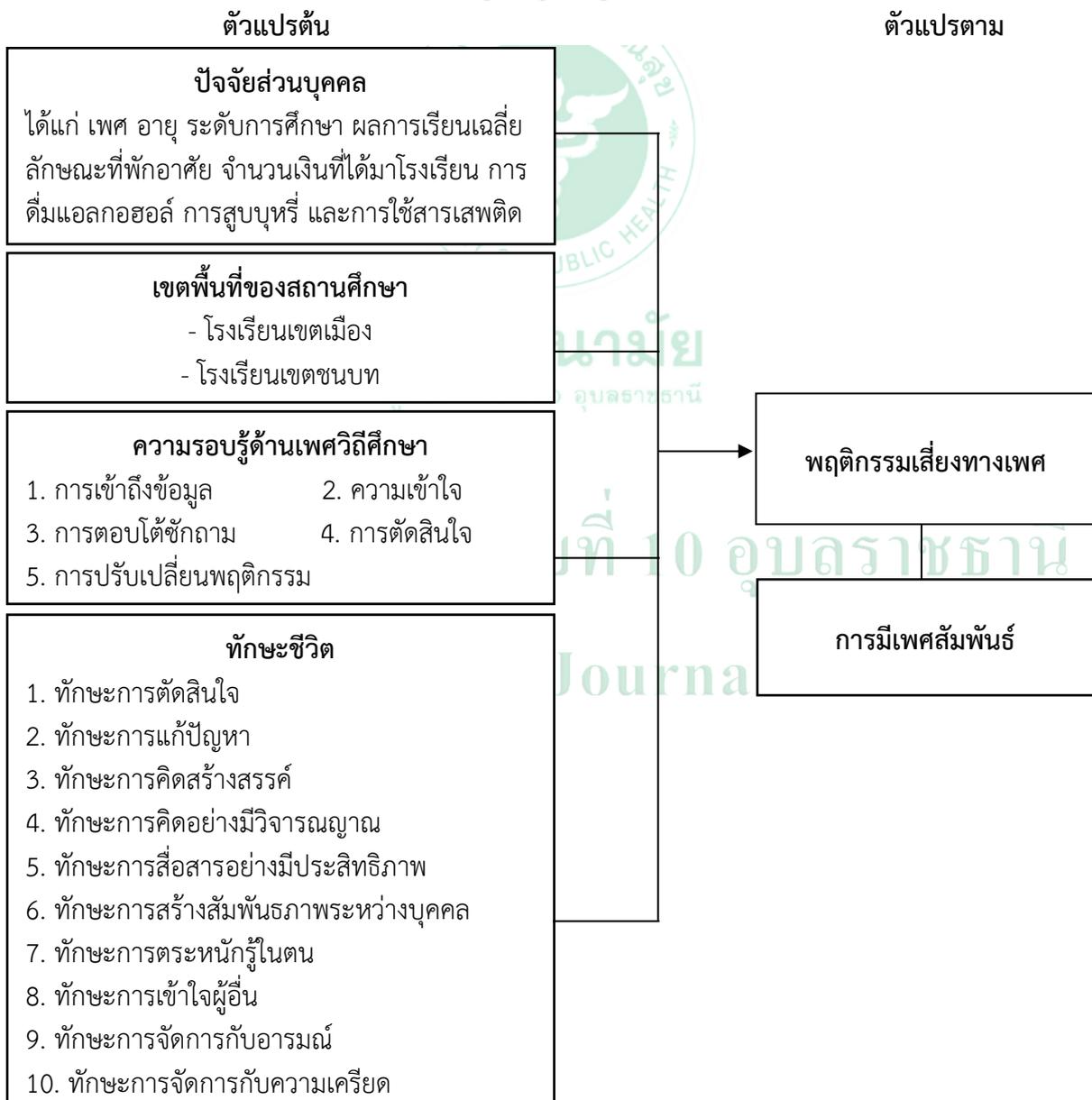
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท จังหวัดอำนาจเจริญ

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดอำนาจเจริญ

3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดอำนาจเจริญ

3. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytical study) ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเขตเมืองและเขตชนบท จังหวัดอำนาจเจริญ

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งประกอบด้วย จำนวน 22 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนเขตเมือง จำนวน 9 โรงเรียน และเขตชนบท จำนวน 13 โรงเรียน

4.3 การคำนวณขนาดตัวอย่าง

คำนวณด้วยสูตรประมาณค่าเฉลี่ยประชากร 2 กลุ่ม ที่อิสระต่อกัน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมือง จำนวน 1,880 คน และเขตชนบท จำนวน 627 คน ในจังหวัดอำนาจเจริญ

$$n/gr = \frac{2(Z_\alpha + Z_\beta)^2 \sigma_p^2}{(\mu_1 - \mu_2)^2}$$

เมื่อกำหนดให้

Z_α = ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.96

Z_β = อำนาจการทดสอบหรือร้อยละ 80 มีค่าเท่ากับ 1.282

σ_p^2 = ค่าความแปรปรวน มีค่าเท่ากับ 22.02

μ_1 = ค่าเฉลี่ยกลุ่มศึกษาที่ 1 มีค่าเท่ากับ 10.09

μ_2 = ค่าเฉลี่ยกลุ่มศึกษาที่ 2 มีค่าเท่ากับ 101.80

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 120 คน/กลุ่ม รวมจำนวนทั้งสิ้น 240 คน

4.4 การสุ่มขนาดตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) และผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) คือ นักเรียนที่ไม่อยู่หรือลาในวันที่ลงทะเบียน

การศึกษานี้ใช้วิธีการโดยสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ชั้นภูมิแรก สุ่มระดับโรงเรียน คือการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive random sampling) ได้ตัวแทนโรงเรียนละ 1 แห่ง จำแนกโรงเรียนตามขนาด ได้โรงเรียนเขตเมือง จำนวน 9 แห่ง และโรงเรียนเขตชนบท จำนวน 13 แห่ง จากนั้นทำการสุ่มระดับห้องด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ได้โรงเรียนละ 6 ห้อง ลำดับสุดท้ายทำการสุ่มระดับบุคคล ด้วยการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลากแบบไม่คืน เช่นเดียวกัน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนนักเรียนในแต่ละห้องเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เท่า ๆ กัน

4.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย ลักษณะที่พักอาศัย สถานภาพสมรสบิดา-มารดา เกรดเฉลี่ยสะสม จำนวนเงินที่ได้มาโรงเรียน บุคคลให้คำปรึกษาทางเพศ ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ด้านเพศวิถีศึกษา จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย การเข้าถึง ความเข้าใจ การตอบโต้ชักชวน การตัดสินใจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตรวัดประมาณ

ค่า (Rating scale) 5 ระดับ 5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด และ 1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33, 2.34-3.66 และ 3.67-5.00 ความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ปานกลาง และสูง ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทักษะชีวิต เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดย 5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด และ 1 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33, 2.34-3.66 และ 3.67-5.00 ความรอบรู้ด้านทักษะชีวิตอยู่ในระดับต่ำ ปานกลาง และสูง ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงจากแบบสอบถามพฤติกรรมทางเพศของเยาวชนในสังคมไทย สำหรับวัยรุ่นหญิงของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข⁽¹⁰⁾ จำนวน 19 ข้อ 3 ระดับ ได้แก่ ไม่เคยเลย 1 คะแนน ไม่เคยเลยในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา 2 คะแนน และเคย 3 คะแนน มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.66, 1.67-2.33 และ 2.34-3.00 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอยู่ในระดับต่ำ ปานกลาง และสูง ตามลำดับ ตัวแปรที่มีหลายระดับถูกรวมกลุ่มให้อยู่ในรูปแบบตัวแปรดัมมี่ (Dummy variable) เป็น 2 กลุ่ม (0 = ต่ำ/ไม่มี และ 1 = สูง/มี) เพื่อให้เหมาะสมในวิเคราะห์

ส่วนที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีเพศสัมพันธ์ จำนวน 7 ข้อ โดยเป็นแบบ Checklist เลือกตอบให้ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด และ 1 ข้อ เป็นการเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย

4.6 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา จากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่า IOC รายข้อ ผลการตรวจสอบพบว่าข้อคำถามทั้งหมดมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (ค่า $IOC \geq 0.50$) และเมื่อพิจารณาทั้งฉบับ พบว่าค่า IOC รวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.85 แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดี สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้อย่างเหมาะสม เท่ากับ 0.85 จากนั้นทำการ Try out ในโรงเรียนค่าเงื่อนไข กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.79

4.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในรูปแบบ Google form โดยทำหนังสือเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยจากผู้อำนวยการโรงเรียนอำนาจเจริญและโรงเรียนชานุมานวิทยาคม พร้อมนัดหมายและประสานงานกับครูประจำชั้น และติดต่อผู้ปกครองเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยใช้ใบยินยอมอาสาสมัคร (Informed consent) โดยได้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการศึกษาก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล

4.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้อธิบายข้อมูลทั่วไป ความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิตและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของกลุ่มตัวอย่าง แจกแจงด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิต และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท จังหวัดอำนาจเจริญ โดยใช้สถิติทดสอบ (Independent sample t-test) และในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงพหุคูณ (Multiple logistic regression) และหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศกับการมีเพศสัมพันธ์ ด้วยการวิเคราะห์เชิงถดถอยอย่างง่าย (Simple logistic regression) โดยแจกแจงด้วยค่า Odds ratio (OR), 95% Confidence Interval (CI) และ p-value

5. การพิจารณาด้านจริยธรรม

งานวิจัยในครั้งนี้ ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งได้เอกสารรับรองการวิจัยเลขที่ 36/2567 เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2567 ผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการวิจัยให้ผู้ปกครองและเยาวชนเข้าใจอย่างละเอียด จากนั้นได้มอบหนังสือชี้แจงผู้เข้าร่วมวิจัยและแบบฟอร์มการยินยอมเข้าร่วมการวิจัยให้พิจารณาและลงนาม นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิ์ปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ

6. ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท จำนวน 240 คน พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีลักษณะทางประชากรที่คล้ายคลึงกัน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 58.3 และร้อยละ 53.3 มีอายุเฉลี่ย 13.58 ปี (S.D.=0.87) และ 13.73 ปี (S.D.=0.89) มีผลการเรียนเฉลี่ย 3.00-4.00 ร้อยละ 84.2 และร้อยละ 76.7 อาศัยอยู่กับบิดา/มารดาร้อยละ 65.0 และร้อยละ 72.4 โดยอยู่บ้านของตนเองร้อยละ 94.2 และร้อยละ 95.8 นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ปรึกษาใครเลยเกี่ยวกับเรื่องเพศร้อยละ 75.5 เท่ากัน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 97.5 และ ร้อยละ 91.7 และในกลุ่มที่เคยมีเพศสัมพันธ์ พบว่า อายุเฉลี่ยที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ 14.33 ปี (S.D.=0.57) ส่วนใหญ่ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 68.3 และร้อยละ 73.3 ในกลุ่มนักเรียนที่ดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า ส่วนใหญ่ดื่มแอลกอฮอล์ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 65.8 และร้อยละ 78.2 นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่หรือบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 80.0 และร้อยละ 86.7 โดยกลุ่มที่สูบบุหรี่พบว่าสูบ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 54.2 และร้อยละ 56.2 และนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยใช้สารเสพติด ร้อยละ 87.5 และร้อยละ 80

6.1 ความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษา

ผลการเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า มีความแตกต่างทั้งในภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value<0.001) โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีค่าเท่ากับ 3.97 (S.D.=0.94) และ 3.33 (S.D.=1.38) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการซักถาม มีค่าเท่ากับ 3.22 (S.D.=0.91) และ 2.73 (S.D.=1.18) ตามลำดับ ทั้งนี้ในภาพรวม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 (S.D.=0.81) ซึ่งสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 (S.D.=1.16) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท

ความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษา	เขตเมือง (n=120)		เขตชนบท (n=120)		t	p-value
	Mean (S.D.)	แปลผล	Mean (S.D.)	แปลผล		
1. การเข้าถึงข้อมูล	3.45 (1.01)	ปานกลาง	2.83 (1.31)	ปานกลาง	4.08	<0.001*
2. ความเข้าใจ	3.68 (0.91)	สูง	3.13 (1.26)	ปานกลาง	3.86	<0.001*
3. การซักถาม	3.22 (0.91)	ปานกลาง	2.73 (1.18)	ปานกลาง	3.57	<0.001*
4. การตัดสินใจ	3.66 (1.00)	ปานกลาง	3.13 (1.65)	ปานกลาง	3.42	0.001*
5. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	3.97 (0.94)	สูง	3.33 (1.38)	ปานกลาง	4.17	<0.001*
รวม	3.60 (0.81)	ปานกลาง	3.03 (1.16)	ปานกลาง	4.36	<0.001*

*p-value<0.05

6.2 ทักษะชีวิต

ผลการเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า มีความแตกต่างทั้งในภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value=0.002) โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการตัดสินใจ มีค่าเท่ากับ 3.91 (S.D.=1.04) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบท ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการจัดการความเครียด ซึ่งมีค่าเท่ากับ 3.60 (S.D.=1.28) ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเท่ากับ 3.56 (S.D.=1.03) และ 2.98 (S.D.=1.31) ทั้งนี้ในภาพรวม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตเมืองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 (S.D.=0.90) ซึ่งสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 (S.D.=1.19) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท

ทักษะชีวิต	เขตเมือง (n=120)		เขตชนบท (n=120)		t	p-value
	Mean (S.D.)	แปลผล	Mean (S.D.)	แปลผล		
1. ทักษะด้านการตัดสินใจ	3.91 (1.04)	สูง	3.40 (1.38)	ปานกลาง	3.25	0.001*
2. ทักษะการแก้ปัญหา	3.84 (1.05)	สูง	3.46 (1.30)	ปานกลาง	2.47	0.014*
3. ทักษะการคิดสร้างสรรค์	3.58 (0.96)	ปานกลาง	3.22 (1.27)	ปานกลาง	2.48	0.014*
4. ทักษะการคิดอย่างมี วิจาร์ณญาณ	3.84 (0.99)	สูง	3.30 (1.38)	ปานกลาง	3.48	0.001*
5. ทักษะการสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	3.56 (1.03)	ปานกลาง	2.98 (1.31)	ปานกลาง	3.76	<0.001*
6. ทักษะการสร้าง สัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3.62 (1.01)	ปานกลาง	3.15 (1.32)	ปานกลาง	3.11	0.002*
7. ทักษะการตระหนักรู้ในตน	3.69 (1.06)	สูง	3.39 (1.36)	ปานกลาง	1.90	0.059
8. ทักษะการเข้าใจผู้อื่น	3.68 (1.00)	สูง	3.20 (1.28)	ปานกลาง	3.18	0.002*
9. ทักษะการจัดการอารมณ์	3.81 (1.02)	สูง	3.50 (1.38)	ปานกลาง	2.01	0.045*
10. ทักษะการจัดการ ความเครียด	3.85 (1.02)	สูง	3.60 (1.28)	ปานกลาง	1.68	0.094
รวม	3.74 (0.90)	สูง	3.32 (1.19)	ปานกลาง	3.06	0.002*

*p-value<0.05

6.3 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมือง มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เท่ากับ 1.80 (S.D.=0.40) ซึ่งต่ำกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.94 (S.D.=0.32) ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value=0.003) โดยพฤติกรรมที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การมีเซ็กส์โดยไม่คำนึงถึงการรักษาพรหมจรรย์ ดูสื่อลามกอนาจาร และมีแฟนในวัยเรียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	เขตเมือง (n=120)		เขตชนบท (n=120)		t	p-value
	Mean (S.D.)	แปลผล	Mean (S.D.)	แปลผล		
มีเซ็กส์โดยไม่คำนึงถึงการรักษาพรหมจรรย์	1.53 (0.88)	ต่ำ	2.30 (0.94)	ปานกลาง	6.47	<0.001*
ดูสื่อลามกอนาจาร	1.68 (0.90)	ปานกลาง	1.43 (0.81)	ต่ำ	2.26	0.025*
มีแฟนในวัยเรียน	1.82 (0.92)	ปานกลาง	2.18 (0.94)	ปานกลาง	-2.98	0.003*
รวม	1.80 (0.40)	ปานกลาง	1.94 (0.32)	ปานกลาง	-3.00	0.003*

*p-value<0.05

6.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

จากการทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อควบคุมผลกระทบของปัจจัยทั้งหมด พบว่า นักเรียนที่ดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเพิ่มขึ้นเป็น 3 เท่า เมื่อเทียบกับนักเรียนที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ (95%CI=1.37 to 6.54, p-value=0.006) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการวิเคราะห์เชิงพหุคูณ (Multiple logistic regression)

ตัวแปร	B	S.E.	Adjusted OR	95%CI		p-value
				Lower	Upper	
1. เพศ	0.45	0.37	1.58	0.76	3.30	0.223
2. อายุ	0.61	0.42	1.84	0.80	4.23	0.147
3. การดื่มแอลกอฮอล์	1.09	0.40	3.00	1.37	6.54	0.006*
4. การสูบบุหรี่	0.56	0.50	1.75	0.66	4.65	0.260
5. การใช้สารเสพติด	0.72	0.50	2.06	0.76	5.56	0.153
6. ความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษา	0.85	0.54	2.35	0.80	6.87	0.119
7. ทักษะชีวิต	0.50	0.52	1.65	0.55	4.86	0.365

*p-value<0.05

6.5 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศกับการมีเพศสัมพันธ์

จากการวิเคราะห์เชิงถดถอยอย่างง่าย (Simple logistic regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศกับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงมีโอกาสเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่ำเป็น 7.26 เท่า (95%CI=2.26 to 23.33, p-value<0.001) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศกับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปร	การมีเพศสัมพันธ์					p-value
	B	S.E.	Crude OR	95%CI Lower	95%CI Upper	
พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ (เสี่ยงต่ำ/เสี่ยงสูง)	1.98	0.60	7.26	2.26	23.33	<0.001*

*p-value<0.05

7. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในเขตเมืองมีความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษาสูงกว่านักเรียนในเขตชนบททุกด้าน ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูล ความเข้าใจ การซักถาม การตัดสินใจ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) นอกจากนี้ นักเรียนในเขตเมืองยังมีทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนในเขตชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) ในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทักษะการตระหนักรู้ในตนและทักษะการจัดการความเครียดไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}>0.05$) ในด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ นักเรียนในเขตชนบทมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูงกว่านักเรียนในเขตเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.003$) โดยเฉพาะในพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เช่น การมีเซ็กส์โดยไม่คำนึงถึงการรักษาพรหมจรรย์ การดูสื่อลามกอนาจาร และการมีแฟนในวัยเรียน โดยนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในระดับสูงมีโอกาสในการมีเพศสัมพันธ์มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่ำถึง 7.26 เท่า อีกทั้งการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เช่น การดื่มแอลกอฮอล์ มักมีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่พร้อม ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างความรอบรู้และทักษะในการตัดสินใจที่ดีเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็นในการลดความเสี่ยงทางเพศในกลุ่มนักเรียน

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า นักเรียนในเขตเมืองมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านเพศวิถีศึกษาสูงกว่านักเรียนในเขตชนบท แสดงถึงความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลที่มากกว่ากลุ่มชนบท นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนในเขตเมืองสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านเพศศึกษาผ่านอินเทอร์เน็ตและแหล่งข้อมูลดิจิทัลได้มากกว่าเขตชนบท⁽¹¹⁾ จึงสามารถซักถามข้อมูลเพื่อเพิ่มความมั่นใจได้ และจากผลการศึกษาในภาพรวมที่พบว่าความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษาอยู่ในระดับปานกลางนั้น มีผลต่อแรงจูงใจและความสามารถในการเข้าถึง ทำความเข้าใจ และใช้ข้อมูลด้านสุขภาพเพื่อนำไปสู่การดูแลสุขภาพตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ การมีความรอบรู้สูงจึงเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมทักษะชีวิตและสนับสนุนสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เยาวชนสามารถป้องกันตนเองจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้มากขึ้น โดยจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมือง มีทักษะชีวิตที่สูงกว่านักเรียนเขตชนบทสอดคล้องกับการศึกษาในประเทศอินเดีย โดยพบว่า นักเรียนในเขตเมืองมีทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนในเขตชนบท โดยเฉพาะทักษะด้านการจัดการความเครียดและการตัดสินใจ เนื่องจากทักษะเหล่านี้สามารถช่วยป้องกันตนจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เป็นผลดีต่อการป้องกันสุขภาพทางเพศและสุขภาพจิตของเยาวชน⁽¹²⁾ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนในเขตเมืองมีทักษะการตัดสินใจสูงสุด สะท้อนถึงโอกาสในการฝึกฝนและการสนับสนุนจากโรงเรียน ขณะที่นักเรียนในเขตชนบทมีทักษะการจัดการความเครียดสูงสุด ซึ่งช่วยให้

รับมือกับปัญหาได้ดี การพัฒนาทักษะการสื่อสารควบคู่ไปกับทักษะเหล่านี้จะช่วยเสริมศักยภาพนักเรียนให้สามารถจัดการสถานการณ์ต่าง ๆ และป้องกันความเสี่ยงทางเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบทพบว่า โดยรวมพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนในทั้งสองพื้นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value=0.05) โดยเฉพาะพฤติกรรมการมีเซ็กซ์โดยไม่คำนึงถึงการรักษาพรหมจรรย์ โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทมีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่านักเรียนในเขตเมือง ซึ่งอาจเกิดจากการขาดความรู้และการเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ สอดคล้องกับการศึกษาในรัฐฟลอริดา พบว่าวัยรุ่นในเขตชนบทมีแนวโน้มในการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยมากกว่าวัยรุ่นในเขตเมือง⁽¹³⁾ และการศึกษาในประเทศเอธิโอเปีย โดยพบว่า อัตราความชุกพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มเยาวชนนอกระบบการศึกษามีค่าที่ค่อนข้างสูง เป็นผลมาจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เช่น การบริโภคแอลกอฮอล์ แรกกอดกันจากเพื่อน การดูสื่อลามก และลักษณะการดูแลของผู้ปกครอง⁽¹⁴⁾ นอกจากนี้แม้ว่านักเรียนทั้งสองพื้นที่จะมีคะแนนพฤติกรรมเสี่ยงจากการดูสื่อลามกอนาจารต่ำ แต่ยังพบพฤติกรรมดังกล่าวอยู่ เป็นผลมาจากปัจจุบันเทคโนโลยีต่าง ๆ สามารถเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น จึงควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้และแนวทางป้องกัน เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยและเหมาะสม ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงการเข้าใจความแตกต่างระหว่างพื้นที่ จะสามารถช่วยวางแผนเพื่อป้องกันการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตเมืองและเขตชนบท เมื่อควบคุมปัจจัยแล้ว พบว่า การดื่มแอลกอฮอล์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยนักเรียนที่มีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า (OR=3.00, 95%CI=1.375 to 6.543, p -value<0.05) เมื่อเทียบกับนักเรียนที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มความเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นสูงถึง 4.40 เท่า (OR=4.40, 95%CI=1.95 to 9.94) เนื่องจากการดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลให้เกิดอาการเมามัวและขาดการควบคุมตนเอง ซึ่งนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยขาดการป้องกัน รวมทั้งเป็นปัจจัยหลักที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น⁽¹⁵⁾ และจากผลการศึกษาพบว่า ความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น⁽¹⁶⁾ การศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าความรอบรู้ในเรื่องสุขภาพเพศ หรือเพศวิถีศึกษาเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน การขาดความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจอธิบายได้จากหลายปัจจัย เช่น ทักษะชีวิตที่ไม่ครอบคลุมเพียงพอในการรับมือกับสถานการณ์จริง หรือการที่นักเรียนยังขาดทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกฝนในการนำความรู้ด้านเพศวิถีศึกษาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ นอกจากนี้ ความรอบรู้ด้านเพศวิถีศึกษาของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจทำให้นักเรียนไม่สามารถใช้ความรู้ในการตัดสินใจหรือป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นถึงแม้ว่าจากผลการศึกษาจะไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างความรู้ด้านเพศวิถีศึกษา ทักษะชีวิตและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ แต่ก็ยังจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะชีวิตและการประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้นักเรียนสามารถรับมือกับแรงกดดันหรือสถานการณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงได้

จุดอ่อนของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์ภาคตัดขวาง (Cross-sectional analytical study) ซึ่งไม่สามารถระบุลำดับเหตุและผลของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างชัดเจน อีกทั้งเป็นการเก็บข้อมูลเพียงครั้งเดียวในช่วงเวลาหนึ่ง จึงไม่สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามระยะเวลาได้ นอกจากนี้ยังมี

ความเสี่ยงต่อความคลาดเคลื่อนของข้อมูลจากการตอบคำถามย้อนหลัง (Recall bias) และอาจเกิดอคติจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Selection bias) หากการสุ่มตัวอย่างไม่ครอบคลุมประชากรเป้าหมายอย่างแท้จริง

8. ข้อจำกัดในการวิจัย

การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google form เพียงช่องทางเดียว อาจมีข้อจำกัดในด้านความครอบคลุมและความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ควรพิจารณาใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การใช้แบบสอบถามแบบไม่ระบุตัวตน หรือการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบกระดาษควบคู่กับช่องทางออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนสถานการณ์ได้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

1. เป็นข้อมูลในเชิงพื้นที่เพื่อเฝ้าระวังและติดตามพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีปัจจัยเสี่ยงที่สูงกว่า ควรให้ความสำคัญกับพฤติกรรมทางเพศเสี่ยง เช่น การดูสื่อลามกอนาจาร และการขาดความรู้เรื่องการป้องกันตนเองโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีปัจจัยเสี่ยงสูงนอกจากนี้ควรสนับสนุนกิจกรรมที่พัฒนาทักษะชีวิตด้านการสื่อสารและการจัดการความเครียดเพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวต่อสังคมรับมือกับสถานการณ์กดดันและลดโอกาสเกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม

2. ควรเสริมทักษะการปฏิเสธการดื่มแอลกอฮอล์ในสถานการณ์เสี่ยงและการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดื่มอย่างปลอดภัยในวัยรุ่น เช่น การตั้งขอบเขตในการดื่มหรือการดื่มในปริมาณที่ไม่เกินขีดจำกัดตามที่กำหนดโดยองค์การสุขภาพ เช่น การทำแผ่นพับ สื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ เพื่อสร้างความตระหนักถึงผลกระทบของแอลกอฮอล์ เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น

3. สถานศึกษาและหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข สามารถนำผลที่ได้ไปออกแบบและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรู้ด้านเพศวิถีและทักษะชีวิตที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนในแต่ละพื้นที่ เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ในอนาคต

9.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และขยายกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาในระดับที่กว้างขึ้น เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเสี่ยง ซึ่งจะสามารถนำไปอธิบายในภาพที่ชัดเจนได้มากยิ่งขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

1. นิตยา เพ็ญศิริรักษา. ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน 2564;7(3):1-16.
2. ปัญญ์กรินทร์ หอยรัตน์, ปราโมทย์ วงศ์สวัสดิ์. วัยรุ่นไทยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี 2560;28(2):173-82.
3. กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. สุขภาวะทางเพศปลอดภัย แค่นี้ก็ง่าย. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 27 เม.ย. 2567]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thaihealth.or.th/สุขภาวะทางเพศปลอดภัย>.
4. อำพรณี ศรีทอง. การมีเพศสัมพันธ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2558.
5. วิทยา แพงแสง, เกศินี สราญฤทธิชัย. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ของวัยรุ่นตอนต้น. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น 2565; 29(3): 77-86.

6. สาวิตรี ตุ่มมี. ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาของนักเรียนระดับ ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; 2551.
7. กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนสุขภาพ. สรุปผลการประเมินศักยภาพในการจัดการสุขภาพตนเองของประชาชนกลุ่มเป้าหมายปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 10 พ.ย. 2567]. เข้าถึงได้จาก : <https://hed.hss.moph.go.th>.
8. ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี. งานพล ดำเนินงานตัวชี้วัดที่ 1.6 ระดับความสำเร็จของหน่วยบริการรอบรู้ด้านสุขภาพที่จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ ศูนย์ อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี ปีงบประมาณ 2568 [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 25 ต.ค. 2567]. เข้าถึงได้จาก : <https://hpc10.anamai.moph.go.th>.
9. ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี. รายงานประจำปี 2564 [อินเทอร์เน็ต] 2567 [เข้าถึงเมื่อ 25 ต.ค. 2567]. เข้าถึงได้จาก : <https://hpc10.anamai.moph.go.th>.
10. อังศิรินทร์ อินทรกำแหง และธัญชนก ชุมทอง. การพัฒนาเครื่องมือวัดความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรสำหรับสตรีไทยวัยรุ่น. วารสารพยาบาลสาธารณสุข 2560. 31(3); 19-38.
11. ณิชภัทร ปุ่นมีกิจ, ชัญญูชิตาคุชฎี ทูลศิริ, พรนภา หอมสินธุ์. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม เสี่ยงทางเพศของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเมืองพัทยา. วารสารพยาบาลสาธารณสุข 2563;34(1):13-29.
12. อรรถพล ภูอาษา. ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น 2564;23(3):1-11.
13. Erika L, Helen M, Charlotte N, Wei W, Robert Z, Markku M, et al. Rural and urban Differences in Sexual Behavior Among Adolescents in Florida . 43(3). Florida: Springer; 2018.
14. Sifer SD, Getachew MS. Risky sexual behavior and associated factors among out-of-school youths in Addis Ababa, Ethiopia; mixed methods study. Reproductive Health 2024;June 15:1-11.
15. ปรียานุช ตั้งนรกุล, และคณะ. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพทางเพศกับพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารแพทยนาวิ 2562;46(3):607-620.
16. Agadi VS, Kulsum U. A Study of Life Skills among Secondary School Students. IOSR Journal of Research & Method in Education (IOSR-JRME) 2021;11(3):33-5.